Аб праекце сталінскай Канстытуцыі Саюза ССР

Даклад старшыні Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта БССР А. Г. ЧАРВЯКОВА на Надзвычайным XII з'ездзе Советаў БССР*

Таварышы, апублікаванне сталінскай Канстытуцыі было сустрэнута працоўнымі Совецкага Саюза і Совецкай Беларусі з вадзвычайным уздымам. Абмеркаванне праекта сталінскай Канстытуцыі яшчэ больш узняла палітычную актыўнасць і свядомасць працоўных мас горада і вёскі, выклікала далейшае пашырэнне стаханаўскага руху, яшчэ больш згуртавала працоўных Совецкага Саюза ў адну брацкую інтэрнацыянальную сям'ю, яшчэ больш умацавала любоў і адданасць працоўных да партыі Леніна—Сталіна, да вялікага правадыра народаў, нашага таварыша **СТАЛІНА** **(апладысменты).**

Сталінская Канстытуцыя—рэзультат перамог у барацьбе за соцыялізм, трыумф ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі

Праект сталінскай Канстытуцыі—гэты вялікі дакумент эпохі—цалкам адлюстроўвае тыя карэнныя змены, якія адбыліся ў нашай краіне пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі на чале з таварышом СТАЛІНЫМ.

VII Усесаюзны З'езд Советаў, разглядаючы пытанне аб унясенні некаторых змен у Канстытуцыю Совецкага Саюза, пастаўленае па ініцыятыве таварыша Сталіна, пастанавіў: «Унесці ў Канстытуцыю Саюза ССР змены ў напрамку:

а) далейшай дэмакратызацыі выбарчай сістэмы ў сэнсе замены не зусім роўных выбараў роўнымі, многаступенных — прамымі, адкрытых — закрытымі;

б) удакладненне соцыяльна-эканамічнай асновы Канстытуцыі ў сэнсе прывядзення Канстытуцыі ў адпаведнасць з цяперашнімі суадносінамі класавых сіл у СССР (стварэнне новай соцыялістычнай індустрыі, разгром кулацтва, перамога калгаснага ладу, умацаванне соцыялістычнай уласнасці як асновы совецкага грамадства і т. п.)».

Праект новай Канстытуцыі, выпрацаваны камісіяй пад старшынствам таварыша **СТАЛІНА**, цалкам і поўнасцю выражае задачы, пастаўленыя VII Усесаюзным З'ездам Советаў. Праект новай Канстытуцыі Совецкага Саюза з'яўляецца адлюстраваннем заваёў новага соцыялістычнага грамадства, якое створана ў нашай краіне.

У выніку паспяховай барацьбы пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі на чале з геніяльным маршалам пролетарскай рэволюцыі таварышом **СТАЛІНЫМ**, Совецкі Саюз дабіўся велізарных сусветна-гістарычных перамог у барацьбе за соцыялізм. Соцыялізм у нашай краіне пераможаны канчаткова і беспаваротна. Створана новая соцыялістычная індустрыя. Шматмільённая распыленая аднаасобная сялянская гаспадарка ператворана ў соцыялістычную калгасную гаспадарку. Выраслі і ўмацаваліся соўгасы. Дзякуючы магутнай тэхнічнай узброенасці сельскай гаспадаркі сельскагаспадарчая праца становіцца разнавіднасцю працы індустрыяльнай. Ліквідаваны эксплаататарскія класы. Рабочы клас стаіць у нашай краіне на чале ўлады, кіруючы ўсім дзяржаўным і гаспадарчым жыццём. Працоўнае сялянства, аб'яднанае ў калгасы, разам з рабочымі будуе соцыялізм. Наша інтэлігенцыя разам з рабочымі і калгаснікамі актыўна прымае ўдзел у будаўніцтве соцыялістычнага грамадства. Грані паміж класамі сціраюцца. «У нас няма проціпастаўляючых сябе адна другой партый, таксама як у нас няма процістаячых адзін другому класа капіталістаў і класа эксплаатуемых капіталістамі рабочых. Наша грамадства складаецца выключна з свабодных працоўных горада і вёскі—рабочых, сялян і інтэлігенцыі» (Сталін). Соцыялістычная ўласнасць стала моцнай асновай совецкага дзяржаўнага і грамадскага ладу. Адсталая ў мінулым аграрная краіна, турма народаў, стала перадавой індустрыяльнай соцыялістычнай краінай і краінай самага буйнага ў свеце соцыялістычнага земляробства.

Новая Канстытуцыя, распрацаваная пад непасрэдным кіраўніцтвам таварыша **СТАЛІНА**, з'яўляецца яскравейшым выражэннем росту і расшырэння базы дыктатуры пролетарыята ў Совецкім Саюзе, яна цалкам адпавядае нашай соцыялістычнай рэчаіснасці і з'яўляецца Канстытуцыяй новага соцыялістычнага грамадства.

У гэтым заключаецца асноўнае сусветна-гістарычнае значэнне сталінскага праекта новай Канстытуцыі Саюза ССР.

Таварышы, у гэтыя гістарычныя дні ўся наша вялікая соцыялістычная радзіма, усе народы Совецкага Саюза з радасцю і гонарам вітаюць сталінскую Канстытуцыю, якая з'яўляецца трыумфам ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, дзякуючы якой працоўныя Совецкага Саюза паўсталі з цемры мінулага і заваявалі сабе светлае і радаснае сучаснае.

Упершыню ў гісторыі чалавецтва гэтыя народы падняліся пад сцягам комуністычнай партыі і совецкай улады да становішча свабодных, роўнаправных народаў.

Калі мы, таварышы, сёння перакінемся з Совецкай Беларусі ў любую совецкую соцыялістычную рэспубліку ці вобласць, то ўбачым, што не толькі Совецкая Беларусь, але і кожная з гэтых нацыянальных рэспублік і абласцей Совецкага Саюза сустракае сталінскую Канстытуцыю заявамі аб тым, што няма больш адсталых калоній рускага царызма, а ёсць роўнаправныя, квітнеючыя рэспублікі і вобласці, стварыўшыя новую соцыялістычную сучаснасць на аснове ажыццяўлення ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. **(Гучныя апладысменты).**

БССР сустракае сталінскую Канстытуцыю з вялікімі перамогамі і гарыць яркай зоркай у сузор'і нацыянальнасцей СССР

Асаблівую радасць і гонар у гэтыя дні адчуваюць працоўныя Совецкай Беларусі за сваю вялікую соцыялістычную радзіму — Совецкі Саюз, за перамогі ў барацьбе за соцыялізм, за новае радаснае жыццё, створанае на аснове перамогі соцыялізма, на аснове ажыццяўлення ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

Дзякуючы вялікай дапамозе з боку Совецкага Саюза, якую на працягу ўсяго часу атрымлівалі і атрымліваюць працоўныя Совецкай Беларусі, непазнавальна змяніўся твар нашай Рэспублікі.

Совецкі Саюз забяспечвае для БССР высокія тэмпы развіцця соцыялістычнай прамысловасці, якія ў першую пяцігодку перавышалі больш чым у два разы сярэднія тэмпы па Совецкаму Саюзу (сярэднія гадавы прырост валавой прадукцыі прамысловасці па Совецкаму Саюзу ў першую пяцігодку складаў 21 проц., а па Совецкай Беларусі — 49 проц.).

Структура прамысловасці дарэволюцыйнай Беларусі насіла тыпова каланіяльны характар. Яна складалася з дробных паўсаматужных і саматужных прадпрыемстваў і звыш 90 проц. валавой прадукцыі падала на харчовую і лёгкую прамысловасці. У цэлым радзе раёнаў зусім не было прамысловых прадпрыемстваў. Валавая прадукцыя ўсёй прамысловасці на тэрыторыі сучаснай БССР у 1913 годзе складала 99,9 мільёнаў руб., пры 22 тысячах рабочых. На адно прадпрыемства прыходзілася ў сярэднім 140 тысяч рублёў валавой прадукцыі і 20—30 рабочых.

Зруйнаванні, нанесеныя нашай краіне імперыялістычнай вайной і нападамі інтэрвентаў, прывялі да таго, што ў 1921 годзе, у першы год мірнага будаўніцтва пасля вызвалення ад белапольскай акупацыі, прамысловая прадукцыя складала толькі 20 мільёнаў рублёў, гэта значыць, скарацілася ў параўнанні з 1913 годам у пяць разоў. Колькасць рабочых упала да 13 тысяч чалавек.

Калі ўзяць асноўныя фонды прамысловасці БССР 1927 года за 100, то яны будуць складаць у 1932 годзе 398,1, у 1935 г.—543,4 і ў 1937 г. (чакаем)—867.

Колькасць рабочых па ўсёй прамысловасці БССР замест 22 тысяч у 1913 годзе павялічылася да 258 тысяч у 1935 годзе, або ў 12 разоў.

Гэтыя лічбы бліскуча характарызуюць пераможны шлях Совецкай Беларусі ў галіне індустрыялізацыі.

Дзякуючы гэтым поспехам у галіне прамысловага будаўніцтва карэнным чынам змянілася эканамічная аснова Совецкай Беларусі. Надзвычайна паднялася ўдзельная вага прамысловай прадукцыі ў ліку агульнай прадукцыі народнай гаспадаркі БССР. Вось чаму мы ўсюды з гонарам заяўляем на ўвесь свет аб тым, што няма больш адсталай аграрнай старой [...]

Беларусі, а ёсць новая Беларусь, Беларусь соцыялістычнай прамысловасці, Беларусь, дзе прадукцыя прамысловасці адыгрывае вядучую ролю, ёсць Беларусь соцыялістычная, Беларусь індустрыяльна-калгасная **(апладысменты).**

У 1926—27 годзе прадукцыя прамысловасці складала 24,4 проц., прадукцыя сельскай гаспадаркі — 75,6 проц. У 1932 годзе адпаведна 67 і 33 проц., у 1936 годзе — 76,1 проц. і 23,9 проц.

У барацьбе за соцыялізм рабочы клас Беларусі вырас колькасна, ён яшчэ больш узмацніў сваю класавую свядомасць і палітычную актыўнасць.

У выніку гэтага мы бачым, што ў вялікім стаханаўскім руху, які забяспечвае велізарныя магчымасці далейшага развіцця прамысловасці і павелічэнне прамысловай прадукцыі, Совецкая Беларусь стаіць у радзе перадавых рэспублік і абласцей Совецкага Саюза.

Імёны такіх стаханаўцаў, як тт. **Скабло, Лучкоўскі, Рушко, Знак Алесь, Кісялёва** (а такіх Совецкая Беларусь мае дзесяткі і сотні) вядомы не толькі Совецкай Беларусі, але і ўсяму Совецкаму Саюзу. Гэта знатныя людзі, гэта героі соцыялістычнай прамысловасці **(апладысменты).**

Вельмі важна адзначыць тое, што на аснове развіцця прамысловасці ў БССР створаны новыя пролетарскія кадры з ліку карэннага беларускага насельніцтва. Рабочыя-беларусы складаюць ужо 69,5 проц. у параўнанні з усёй колькасцю рабочых, прычым у такіх галінах, як: тарфяная, электрычная, сілікатная, керамічная, папяровая, тэкстыльная — колькасць рабочых беларусоў перавышае ўжо 75 проц.

Яшчэ больш рашучымі і карэннымі зменамі мы сустракаем сталінскую Канстытуцыю ў галіне сельскай гаспадаркі. Дарэволюцыйная Беларусь, як вядома, славілася, з аднаго боку, буйнымі памешчыкамі, а з другога, велізарнай колькасцю малазямельнага і беззямельнага сялянства.

Землі, аднятыя ад паноў, памешчыкаў, кулакоў, духавенства цяпер з'яўляюцца дзяржаўнай уласнасцю і перададзены ў карыстанне працоўных мас сялян.

У Беларусі існуе 9.628 калгасаў і ўжо выдана на вечнае карыстанне зямлёй 9.628 актаў, г. зн. на ўсе 100 проц. **(гучныя апладысменты).**

Саха і смыг даўно ўжо сталі здабыткам гісторыі і іх можна знайсці, мабыць, толькі ў музеі. Сельская гаспадарка— калгасы і соўгасы Беларусі ўзброены магутнай тэхнікай; на калгасных і соўгасных палях гудуць тысячы трактараў, працуюць складаныя і поўскладаныя машыны. На канец 1936 года ў БССР ужо існуе 144 МТС з колькасцю 6.277 трактараў, з якіх—434 магутныя гусенічныя. У 1937 годзе будзе існаваць яшчэ больш—157 МТС з колькасцю 7.421 трактар, з якіх 1.234 гусенічныя.

У калгасах, абслугоўваемых МТС, механізаваныя работы складаюць: па веснавому ворыву — 21,8 проц., па пасеву зерневых—12,9 проц., па зябліваму ворыву [...] па малацьбе — 39 проц. і па ўзорванню пад азімыя—40,9 проц.

З гэтага відаць, што механізацыя сельскагаспадарчых работ усё больш павялічваецца і сельскагаспадарчая праца становіцца разнавіднасцю працы індустрыяльнай.

Высокія ўраджаі, якіх дабіліся працоўныя Совецкай Беларусі, рабочыя нашых соўгасаў, нашы калгаснікі, з усёй відавочнасцю абвергді паклёпы нашых ворагаў аб неўраджайнасці беларускіх зямель.

У галіне жывёлагадоўлі нашы калгасы таксама маюць значныя поспехі. У параўнанні з 1932 годам колькасць жывёлы ў калгасах паднялася ў некалькі разоў. Па буйнай рагатай жывёле на 313,4 проц., па свіннях—263,8 проц. і толькі па авечках мы пакуль што яшчэ не дасягнулі 1928 года.

Выконваючы ўказанне таварыша **СТАЛІНА** аб тым, што кожны калгаснік павінен мець сваю карову, урад Совецкай Беларусі, пачынаючы са жніўня 1933 года, перадаў калгаснікам у асабістае карыстанне 100 тысяч цёлак. Калі ў 1934 годзе на 100 калгасных двароў у асабістым карыстанні знаходзілася 350 галоў рознай жывёлы, то ў 1936 годзе прыходзіцца ўжо 616.

Самае галоўнае ў поспехах нашых заключаецца ўсё-ж у тым, што барацьба за калгасы выхавала ў Беларусі кадры зусім новых людзей.

Шырокае ўкараненне тэхнікі ў сельскую гаспадарку выклікала неабходнасць стварэння новых кадраў, якія-б авалодалі тэхнікай, бо «кадры, авалодаўшыя тэхнікай, у перыяд рэканструкцыі рашаюць усё» (Сталін).

І мы бачым, як наш беларускі селянін і сялянка, якія не так даўно працавалі яшчэ сахой і смыгам, якія ніколі не ездзілі на цягніку, баяліся аўтамашыны, цяпер смела селі на жалезнага каня — на трактар і пачынаюць авалодваць новай тэхнікай і пры дапамозе гэтага жалезнага каня будуюць новае радаснае шчаслівае жыццё **(апладысменты).**

За мінулы час падрыхтавана з ліку калгаснікаў і калгасніц: трактарных механікаў—411, брыгадзіраў—848, камбайнераў—215, трактарыстаў—13.957, шофераў—1230, машыністаў малатарняў—2.761, ільноперабільшчыкаў—616, машыністаў ільняных машын—1.633, загадчыкаў жывёлагадоўчых ферм—7.311, брыгадзіраў паляводаў—12.846, рахункаводаў—10.857.

Гэтыя лічбы паказваюць, што ўжо няма старой сельскай гаспадаркі, а ёсць сапраўдны індустрыяльная фабрыка хлеба, масла, сала і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў **(апладысменты).** Вось чаму беларускі народ у сваім пісьме-паэме да таварыша **СТАЛІНА** з радасцю спявае:

«А ў нас стаў квітнеючым край беларускі,
Змяніліся людзі, аблічча зямлі,—
Замест палосак, убогіх і вузкіх,
Калгасныя нівы, як мора, ляглі»

*) Друкуецца па скарочанай стэнаграме.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы